

[2]

‘καὶ τὰ μὲν πάνυ παλαιὰ τί δεῖ λέγειν, ὧν ἀκοαὶ μᾶλλον λόγων μάρτυρες ἢ ὄψεις τῶν ἀκουσομένων; τὰ δὲ Μηδικὰ καὶ ὅσα αὐτοὶ ξύνιστε, εἰ καὶ δι’ ὄχλου μᾶλλον ἔσται αἰεὶ προβαλλομένοις, ἀν ἄγκη λέγειν: καὶ γὰρ ὅτε ἐδρῶμεν, ἐπ’ ὠφελίᾳ ἐκινδυνεύετο, ἥς τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέσχετε, τοῦ δὲ λόγου μὴ παντός, εἴ τι ὠφελεῖ, στερισκώμεθα. [3] ῥηθήσεται δὲ οὐ παραιτήσεως μᾶλλον ἔνεκα ἢ μαρτυρίου καὶ δηλώσεως πρὸς οἶαν ὑμῖν πόλιν μὴ εὖ βουλευομένοις ὁ ἀγὼν καταστήσεται. [4] φαμέν γὰρ Μαραθῶνί τε μόνοι προκινδυνεῦσαι τῷ βαρβάρῳ καὶ ὅτε τὸ ὕστερον ἦλθεν, οὐχ ἱκανοὶ ὄντες κατὰ γῆν ἀμύνεσθαι, ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς πανδημεῖ ἐν Σαλαμῖνι ξυνναυμαχῆσαι, ὅπερ ἔσχε μὴ κατὰ πόλεις αὐτὸν ἐπιπλέοντα τὴν Πελοπόννησον πορθεῖν, ἀδυνάτων ἀνόντων πρὸς ναῦς πολλὰς ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν. [5] τεκμήριον δὲ μέγιστον αὐτὸς ἐποίησεν: νικηθεὶς γὰρ ταῖς ναυσὶν ὡς οὐκέτι αὐτῷ ὁμοίας οὔσης τῆς δυνάμεως κατὰ τάχος τῷ πλεονι τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησεν.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ - Πέρσαι

Μτφρ. Ι.Ν. Γρυπάρη.. 2015. *Αισχύλος, “Πέρσες”*. Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ.

* Πρώτη έκδοση: Ι.Ν. Γρυπάρης. *Οι τραγωδίες του Αισχύλου*. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της “Εστίας”, 1930.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Αρχή στην πάσα συμφορά, δέσποινα, κάποια
θεικιά κατάρα ή πονηρόν έκαμε πνεύμα,
που φάνηκε από πού δε ξέρω· γιατί κάποιος
Έλληνας ήρθ' από το στρατό των Αθηναίων
κι είπε στο γιό σου Ξέρξη αυτά: πως άμα πέσει

της μαύρης νύχτας το σκοτάδι, δε θα εμέναν
οι Έλληνες άλλο, μα στων караβιών θα ορμούσαν
τα σκαμνιά πάνω, για να σώσει όπου προφτάσει
360 καθένας με κρυφή φευγάλα τη ζωή του·
Και κείνος άμα τ' άκουσε, χωρίς να νιώσει
το δόλο του Έλληνα, ούτε των θεών το φθόνο,
σ' όλους τους ναύαρχούς του αυτή τη διάτα βγάζει:
Σαν παύσουν να φλογίζουνε του ήλιου οι ακτίνες
τη γη, κι απλώσει το σκοτάδι στον αιθέρα,
**σε τρεις σειρές να τάξουν τα πολλά καράβια
για να φυλάξουν τα στενά και τα πολύβουα
περάσματα της θάλασσας,** κι ολόγυρ' άλλα
το θείο του Αίαντα το νησί να περιζώσουν·
γιατί αν γλιτώναν οι Έλληνες τον κακό χάρο,
370 βρίσκοντας με τα πλοία κρυφό φευγιό από κάπου,
όλοι, να ξέρουν, θα 'χαναν την κεφαλή τους.
Τέτοια με πάρα θαρρετή καρδιά προστάζει,
γιατί δεν ήξερε, οι θεοί το τί του γράφαν.
Κι αυτοί μ' όλη την τάξη και με υπάκουη γνώμη
το δείπνο τους ετοίμασαν κι ο κάθε ναύτης
καλοβαλμένα στους σκαρμούς κουπιά επερνούσε.
**Κι όταν του ήλιου εχώνεψε το φως κι η νύχτα
κατέβαινε, τη θέση τους πήραν καθένας
κι οι δουλευτάδες του κουπιού κι οι αρματομάχοι·**
380 Κι η μια την άλλη απ' τα μακριά καράβια τάξη
παρακινώντας ξεκινούν μ' όποια καθένας
του είχε οριστεί σειρά, και στα πανιά οληνύχτα
κρατούσαν τα καράβια τους οι καπετάνιοι.

**Μα η νύχτα προχωρεί, κι οι Έλληνες κρυφό δρόμο
ν' ανοίξουν από πουθενά δε δοκιμάζουν·
όταν όμως με τ' άσπρα τ' άτια της η μέρα
φωτοπλημμύριστη άπλωσε σ' όλο τον κόσμο,
μια πρώτ' ακούστηκε απ' το μέρος των Ελλήνων
βουή τραγουδιστά με ήχο φαιδρό να βγαίνει
και δυνατ' αντιβούιζαν μαζί κι οι βράχοι
390 του νησιού γύρω, ενώ τρομάρα τους βαρβάρους
έπιασεν όλους, που έβλεπαν πως γελαστήκαν.
γιατί δεν ήταν για φευγιό που έψαλλαν τότε**

σεμνόν παιάνα οι Έλληνες, μα σαν να ορμούσαν
μ' ολόψυχη καρδιά στη μάχη, ενώ όλη ως πέρα
τη γραμμή των της σάλπιγγας φλόγιζε ο ήχος·
κι αμέσως τα πλαταγιστά με μιας κουπιά τους
χτυπούνε με το πρόσταγμα την βαθιάν άρμη
και δεν αργούνε να φανούν όλοι μπροστά μας.
**Το δεξί πρώτο, σε γραμμή, κέρας ερχόνταν
400 μ' όλη την τάξη, κι έπειτα κι ο άλλος ο στόλος
από πίσω ακλουθά· και τότε ήταν ν' ακούσεις
φωνή μεγάλη από κοντά: «Εμπρός, των Ελλήνων
γενναία παιδιά! να ελευθερώσετε πατρίδα,
τέκνα, γυναίκες και των πατρικών θεών σας
να ελευτερώστε τα ιερά και των προγόνων
τους τάφους· τώρα για όλα 'ναι που πολεμάτε.»**
Μα κι από μας βουή στην περσική τη γλώσσα
τούς αποκρίνονταν και πια καιρός δεν ήταν
για χάσιμο, μα ευτύς το ένα στο άλλο επάνω
καράβι κρούει τη χάλκινη αρματωσιά του·
**Το σύνθημα της εμβολής έδωσε πρώτα
ένα καράβι ελληνικό, που έσπασεν όλα
410 ενός φοινικικού κορώνες κι ακροστόλια,
κι έτσι όλοι στρέφουν ο ένας καταπάνω τ' άλλου.**
Λοιπόν, βαστούσε στην αρχή καλά το ρέμα
του στόλου των Περσών, μα όταν στο στενό μέσα
τόσο πλήθος στριμώχτηκαν και δεν μπορούσαν
καμιά βοήθεια ο ένας τ' αλλουνού να δίνουν
κι οι ίδιοι με τις χαλκόστομες συμματάξυ τους
χτυπιόνταν πρώρες, σπάνανε των κουπιών όλες
μαζί οι φτερούγες και, **νά, τότε των Ελλήνων
τα πλοία ένα γύρο με πολλή επιδεξιοσύνη
από παντού χτυπούσανε, και τα σκαριά μας
αναποδογυρίζονταν και δεν μπορούσες
να βλέπεις πια τη θάλασσα που ήταν γιομάτη
420 από ναυάγια караβιών κι ανθρώπων φόνο·
και βρούαζαν οι γιαλοί νεκρούς κι οι ξέρες γύρου,
ενώ όσα μας εμένανε καράβια ακόμα
τό 'βαζαν στο κουπί φευγάλα δίχως τάξη.**
Μα εκείνοι, σαν και να 'τανε για θύννους ή άλλο
βόλασμα ψάρια, με κουπιά σπασμένα, ή μ' ό,τι
συντρίμμι απ' τα ναυάγια, χτυπούν, σκοτώνουν

κι ένας βόγγος απλώνονταν μαζί και θρήνος
ως τ' ανοιχτά της θάλασσας, όσο που η μαύρη
της νύχτας ήρθε σκοτεινιά κι έβαλε τέλος.
Μα όλο το πλήθος του χαμού, μηδέ κι αν μέρες
430 δέκα ιστορούσα στη σειρά, θενά 'βρισκ' άκρη·
γιατί, να ξέρεις, σε μια μέρα ως τώρ' ακόμα
τόσο ποτέ δε χάθηκε ανθρώπων πλήθος.

ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ

Οϊμέ, τί πέλαγος κακών πάνω στους Πέρσες
και σ' όλο των βαρβάρων ξέσπασε το γένος!

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Μα ουδέ στη μέση, ξέρε το, δεν είσ' ακόμη
των συμφορών μας· τέτοια ήρθε κατόπι κι άλλη
που δυο φορές κι όσ' άκουσες ν' αντιβαραίνει.

ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ

Και ποιά άλλη ακόμα πιο σκληρή θα μπόρειε τύχη
να γενεΐ; πες μας, ποιά 'ναι πάλι αυτή που βρήκε
440 το στρατό και ξεχείλισε τις συμφορές του;

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Όσοι απ' τους Πέρσες πιο τρανοΐ στη δύναμ' ήταν
με πιο γενναΐα καρδιά, της αρχοντιάς στολίδια,
και πλάι στο βασιλιά πρώτοι πάντα στην πίστη,
με τον πιο θάνατο άδοξο κι άθλια χαθήκαν.

ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ

Ω συμφορά μου, η άραχλη και μαύρη μοΐρα!
μα σαν ποιός θάνατος λοιπόν τους βρήκε, πε μας;

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Εΐναι στη Σαλαμίνα εμπρός ένα νησάκι
μικρό, κακό για τα καράβια αραξοβόλι,
που μόνο ο φιλοχορευτής συχνάζει ο Πάνας
450 στ' ακρογιάλια του· εδώ λοιπόν τους στέλνει ο Ξέρξης
που όσους το κύμα εχτρούς караβοτσακισμένους
στο νησί θα 'βγαζε – εύκολη άγρη του χεριού των –
να τους σκοτώνουν και να σώζουν τους δικούς μας
απ' τα στενά της θάλασσας· μα είχε προβλέψει
κακά το μέλλον· γιατ' αφού ο θεός τη δόξα
της νίκης έδωσε στο στόλο των Ελλήνων,
την ίδια μέρα, στα κορμιά φορώντας γύρω
τις χάλκινες αρματωσιές, πήδησαν έξω

απ' τα καράβια κι έζωσαν το νησί ολούθε,
που να μη ξέρουν πού να στρέψουν οι δικοί μας·
460 γιατί βροχή απ' τα χέρια τους πέφτοντας πέτρες
κι από των τόξων τις νευρές βέλη χαλάζι
το θάνατο σκορπούσανε· κι ορμώντας τέλος
μ' ένα επίδρομο πάνω τους, δεξιά ζερβά τους
χτυπούν και τα κορμιά των άθλιων κρεοκοπούνε,
ως που κι όλους τους ξέκαμαν πέρα για πέρα.
Έσκουξ' ο Ξέρξης βλέποντας το τόσο βάθος
της συμφοράς· γιατί είχε πάρει θέση, απ' όπου
όλο μπορούσε το στρατό να ξεχωρίζει,
πάνω σ' όχτο ψηλό κοντά στο περιγιάλι.
Κι αφού έσκισε τα ρούχα του με πικρό κλάμα,
στο στρατό ξάφνου της στεριάς προσταγή δίνει
470 και χυμά σ' άταχτο φευγιό. Τέτοια 'ναι κι η άλλη
συμφορά π'όχεις να θρηνηίς κοντά στην πρώτη.